

Михайленко М. М.,
*аспірант кафедри управління охороною здоров'я
та публічного адміністрування
Національного університету охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах санітарно-епідемічна безпека є важливою складовою національної безпеки кожної держави. Незважаючи на стрімкі глобалізаційні процеси у світі, спалахи епідемій відбуваються систематично, оскільки активне переміщення людей призводить до швидкого поширення хвороб. Такі ситуації підкреслюють той факт, що здоров'я населення є запорукою функціонування всіх важливих процесів у кожній державі. За сучасних комунікацій розповсюдження інфекційних хвороб зросло в рази. Щорічно у світі від інфекційних хвороб страждають понад 2 мільярди людей, з них помирають 17 мільйонів. У розвинутих країнах завдяки впровадженню вакцинації тривалість життя людей зросла на 25 років. Імунізація щорічно попереджає 2,5 мільйона смертей дітей. На підставі багаторічного досвіду імунопрофілактики, проведеної в багатьох країнах світу, ВООЗ розробила розширену програму імунізації для зниження інфекційної захворюваності, яка протягом останніх 20 років залишається незмінною, а саме: використання масової імунізації для зниження інфекційної захворюваності.

Боротьба з інфекціями, яких можна запобігти саме засобами імунопрофілактики, є однією з пріоритетних проблем як в Україні, так і у світі. Увесь світ давно визнав вакцинацію (імунопрофілактику) як стратегічний напрямок у захисті населення від інфекційних хвороб, оскільки йдеться про безпеку нації. Вакцинація спроможна захистити людину від будь-якої інфекції. А нехтування імунопрофілактикою – це шлях до епідемій, пандемій, спалахів різних інфекцій та зневага до інтересів держави.

Управління сферою охорони здоров'я є складовою публічного управління національною економікою, яке направлене на забезпечення соціального благополуччя нації, збереження та примноження трудового потенціалу шляхом підтримки здорового способу життя,

епідеміологічного нагляду, імунопрофілактики, реагування на небезпеки для здоров'я та надзвичайні стани в сфері охорони здоров'я, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

У свою чергу Богдан Б. В. зазначає, що «зі змісту ст. 30 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» зрозуміло, що запобігання інфекційним хворобам є прерогативою держави, яка повинна забезпечувати планомірне науково обґрунтоване попередження, лікування, локалізацію і ліквідацію інфекційних хвороб» [1, с. 112]. Правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямованої на запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб людини, локалізацію і ліквідацію їх спалахів та епідемій, права, обов'язки та відповідальність юридичних та фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб регулюються Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [5].

На виконання ст. 27 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [4], ст.ст. 1, 12, 13 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» [5] та з метою забезпечення епідемічного благополуччя населення України та попередження інфекцій, керованих засобами специфічної профілактики, наказом МОЗ України від 16.09.2011 року було затверджено Календар профілактичних щеплень в Україні.

На національному рівні Кабінет Міністрів України розробляє і здійснює відповідні державні цільові програми, забезпечує фінансування та матеріально-технічне постачання закладів охорони здоров'я, підприємств, установ та організацій, залучених до проведення заходів і робіт, пов'язаних з ліквідацією епідемій, координує проведення цих заходів, а також вирішує інші питання у межах повноважень, визначених законом. До минулого року в Україні діяла Стратегія розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2022 року, затверджена відповідним розпорядженням КМУ від 27.11.2019 року № 1402-р [6].

Нині Міністерством охорони здоров'я України у співпраці з міжнародними партнерами розробляється подальша стратегія розвитку імунопрофілактики в нашій державі. Перша частина стратегії передбачена на короткостроковий період 2023–2024 рр., мета якої – запобігти смертності та інвалідності, зменшити захворюваність в Україні та відновити служби імунізації після війни. Друга частина – середньострокова та довгострокова, на період з 2025 по 2030 роки, яка передбачає поширення переваг імунізації для усього населення України в будь-якому віці для міцного здоров'я та благополуччя.

У серпні 2022 року у Львові відбулася спільна координаційна зустріч представників ВООЗ, Центру громадського здоров'я та фахівців відділів імунізації регіональних центрів контролю та профілактики захворювань МОЗ України, на якій обговорювались питання імунізації населення на національному та субнаціональному рівнях; бачення та перспективи імунізації до 2030 року; посилення можливостей із вакцинопрофілактики регіональних центрів контролю і профілактики хвороб та стан імунізації на глобальному, національному і регіональному рівнях. Захід проводився у партнерстві з Європейським Союзом.

Безумовно, сьогодні існують виклики, які впливають на реалізацію стратегії в країні. Це війна, пандемія COVID-19, спалах кору та поліомієліту, недовіра громадськості, реформи системи громадського здоров'я тощо.

Варто зауважити, що Європейським центром з профілактики та контролю захворювань (European Centre for Disease Prevention and Control, ECDC) у партнерстві з Департаментом здоров'я та безпечності харчових продуктів Європейської комісії (European Commission – Department on Health and Food SAFETY, DG SANTE) розроблено та впроваджено в дію Європейський інформаційний портал про вакцинацію (European Vaccination Information Portal, EVIP) – це вебсайт, що надає точні, об'єктивні й актуальні дані про вакцини та вакцинацію загалом. Європейський інформаційний портал вакцинації (ЄПІВ) – це ресурс для точної та актуальної інформації щодо різних вакцин, механізмів моніторингу безпечності вакцин, національних графіків вакцинації, який надає можливості біженцям з України, які перебувають та отримують тимчасовий захист у країні ЄС, мати доступ до служби охорони здоров'я цієї країни ЄС [2].

В свою чергу представництво ВООЗ в Україні за підтримки Європейського Союзу передало Міністерству охорони здоров'я України 59 автобусів, щоб допомогти зміцнити здійснення вакцинації під час війни. Автобуси укомплектовані мобільними виїзними бригадами та їздитимуть усіма регіонами, підконтрольними Уряду нашої країни, для здійснення вакцинації проти інфекційних захворювань, зокрема COVID-19, кору та дифтерії, з особливим акцентом на внутрішньо переміщених особах, уразливих групах населення, в т. ч. людях похилого віку та людях з хронічними захворюваннями, а також усіх, хто проживає у віддалених та важкодоступних регіонах. Отримані автобуси МОЗ розподілить між усіма обласними центрами контролю та профілактики хвороб [3].

Зниження рівня захворюваності на інфекції в країні, смертності та інвалідності внаслідок інфекційних хвороб шляхом державного регулювання профілактики інфекційних хвороб створює умови для

забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя держави, і є стратегічно важливим пріоритетним завданням галузі охорони здоров'я. Матеріальні збитки, соціальні та медичні наслідки інфекційних захворювань свідчать, що систематична імунізація населення має бути загальнодержавною справою, враховуючи військові події, міграційні процеси в державі, величезні стреси в суспільстві, падіння економіки тощо.

Список використаних джерел:

1. Богдан Б. В. Правове регулювання заходів щодо протидії інфекційним хворобам. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.* 2020. Том 31(70). № 4. С. 111–116.

2. Інформація про вакцини для біженців з України. URL: <https://vaccination-info.eu/en/informaciya-pro-vakcini-dlya-bizhenciv-z-ukraini>

3. Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: URL: [https:// www.moz.gov.ua](https://www.moz.gov.ua)

4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>

5. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06 квітня 2000 р. № 1645-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>

6. Про схвалення Стратегії розвитку імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, яким можна запобігти шляхом проведення імунопрофілактики, на період до 2022 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 листопада 2019 р. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2019-%D1%80# Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2019-%D1%80#Text)